

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 127/21
Luksemburg, 14 lipca 2021 r.

Postanowienie wiceprezesa Trybunału w sprawie C-204/21 R
Komisja / Polska

Polska zostaje zobowiązana do natychmiastowego zawieszenia stosowania przepisów krajowych odnoszących się w szczególności do uprawnień Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego

Podniesione przez Komisję zarzuty faktyczne i prawne uzasadniają zarządzenie wnioskowanych środków tymczasowych

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2019 r.¹, Trybunał, do którego zwrócił się Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stwierdził w szczególności, że prawo Unii stoi na przeszkodzie temu, aby spory dotyczące stosowania tego prawa mogły należeć do wyłącznej właściwości organu, który nie jest niezawisłym i bezstronnym sądem². Następnie Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, orzekając w sprawach, w ramach których wystąpił z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, orzekł w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r. oraz w postanowieniach z dnia 15 stycznia 2020 r., że Izba Dyscyplinarna, z uwagi na okoliczności jej utworzenia, zakres uprawnień, skład oraz udział w jej powołaniu KRS w nowym składzie, nie może być uznana za sąd ani w rozumieniu prawa Unii, ani prawa polskiego.

W dniu 14 lutego 2020 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw („ustawa zmieniająca”).

Uznawszy, że obowiązujące przepisy krajowe naruszają prawo Unii, Komisja wniosła do Trybunału, w dniu 1 kwietnia 2021 r., skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego³. W szczególności według Komisji ustawą zmieniającą zakazano wszystkim sądom krajowym badania spełnienia wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Ponadto w ocenie Komisji sprzeczne z prawem Unii są zarówno przepisy ustanawiające wyłączną właściwość Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (Polska) do rozpoznawania zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, jak i te pozwalające na zakwalifikowanie badania poszanowania wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy jako przewinienia dyscyplinarnego. Wreszcie Polska naruszyła, zdaniem Komisji, prawo Unii, ponieważ powierzyła Izbie Dyscyplinarnej, której niezawisłość i bezstronność nie są zagwarantowane, właściwość do orzekania w sprawach dotyczących statusu sędziów i asesorów sądowych oraz pełnienia przez nich urzędu, takich jak z jednej strony sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów lub asesorów sądowych oraz z drugiej strony sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego i sprawy z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Ponadto kwestionowane przepisy

¹ Wyrok Trybunału z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) ([C-585/18](#), [C-624/18](#) i [C-625/18](#), zob. komunikat prasowy nr [145/19](#)).

² W ocenie Trybunału jest tak wówczas, gdy obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezawisłości lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym.

³ Sprawa [C-204/21](#).

krajowe naruszają w ocenie Komisji prawo do poszanowania życia prywatnego i ochrony danych osobowych.

W oczekiwaniu na wyrok kończący postępowanie w sprawie C-204/21 („ostateczny wyrok”) Komisja wystąpiła do Trybunału, w ramach postępowania w przedmiocie środków tymczasowych, z wnioskiem o zarządzenie wobec Polski środków tymczasowych zobowiązujących ją do: 1) zawieszenia, po pierwsze, stosowania przepisów, na podstawie których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów i asesorów sądowych do odpowiedzialności karnej lub na ich tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie lub przymusowe doprowadzenie, oraz po drugie, do zawieszenia skutków wydanych już uchwał Izby Dyscyplinarnej zezwalających na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub jego tymczasowe aresztowanie, a także do powstrzymania się od przekazania wyżej wskazanych spraw do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyżej przywołanym wyroku w sprawie A.K; 2) zawieszenia stosowania przepisów, na podstawie których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w sprawach dotyczących statusu sędziów Sądu Najwyższego i pełnienia przez nich urzędu, w szczególności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego i w sprawach z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku oraz do powstrzymania się od przekazania tych spraw do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyżej przywołanym wyroku w sprawie A.K.; 3) zawieszenia stosowania przepisów zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy; 4) zawieszenia stosowania przepisów krajowych w zakresie, w jakim zakazują sądom krajowym badania spełnienia wymogów Unii dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy; 5) zawieszenia stosowania przepisów przekazujących do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu; 6) powiadomienia Komisji, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia (wiceprezes) Trybunału o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału środki tymczasowe mogą zostać zarządzone przez sąd orzekający w ich przedmiocie jedynie wtedy, gdy 1) zostanie wykazane, że ich zastosowanie jest *prima facie* prawnie i faktycznie uzasadnione (*fumus boni iuris*) oraz 2) gdy mają one pilny charakter w tym znaczeniu, iż ich zarządzenie i wykonanie przed wydaniem rozstrzygnięcia co do istoty sprawy jest konieczne w celu uniknięcia poważnej i nieodwracalnej szkody dla interesów Unii. Sąd orzekający w przedmiocie środków tymczasowych dokonuje także w razie potrzeby wyważenia wchodzących w grę interesów.

W wydanym dziś postanowieniu **wiceprezes Trybunału, Rosario Silva de Lapuerta, uwzględniła wszystkie wnioski Komisji do czasu wydania ostatecznego wyroku.**

Po pierwsze, w odniesieniu do przesłanki dotyczącej istnienia *fumus boni iuris*, wiceprezes podkreśliła, że na pierwszy rzut oka nie można wykluczyć, iż polskie przepisy, zakwestionowane przez Komisję w ramach skargi co do istoty, naruszają wypływające z prawa Unii wymogi. W związku z tym argumenty przedstawione przez Komisję wydają się *prima facie* niepozbawione poważnej podstawy. Przesłanka dotycząca *fumus boni iuris* jest więc spełniona.

Po drugie, odnośnie do przesłanki dotyczącej pilnego charakteru, wiceprezes zauważyła przede wszystkim, że fakt, iż stosowanie przepisów krajowych w zakresie, w jakim powierzają one Izbie Dyscyplinarnej, której niezależność może nie być zagwarantowana, właściwość do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego, w sprawach z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku oraz w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów lub asesorów sądowych orzekających w ramach polskiego wymiaru sprawiedliwości, może spowodować poważną i nieodwracalną szkodę dla porządku prawnego Unii. Jednocześnie okoliczność, że w wyniku utrzymania w mocy skutków uchwał Izby Dyscyplinarnej zezwalających na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, do czasu

wydania ostatecznego wyroku, nie będzie można zagwarantować niezawisłości sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, którzy nie zostali objęci tymi uchwałami, może prowadzić do powstania poważnej i nieodwracalnej szkody z punktu widzenia prawa Unii, tym bardziej że sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w tym okresie będzie należało wyłącznie do tych sędziów. Następnie wiceprezes uznała, że fakt, iż w wyniku stosowania zakwestionowanych przepisów krajowych sądy polskie mogą zostać pozbawione, do czasu wydania ostatecznego wyroku, możliwości weryfikowania, czy sędzia lub sąd przestrzega gwarancji nieodłącznie związanych ze skuteczną ochroną sądową, może w tym okresie zagrażać niezależności polskich sądów. Stosowanie tych przepisów może w konsekwencji prowadzić do wystąpienia poważnej i nieodwracalnej szkody dla porządku prawnego Unii, a co za tym idzie – dla praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii oraz dla wartości wyrażonych w art. 2 TUE⁴, na których opiera się Unia, w szczególności dla wartości państwa prawnego. Ponadto wiceprezes stwierdziła, że stosowanie zakwestionowanych przepisów krajowych wiązałoby się z tym, że do czasu wydania ostatecznego wyroku żaden sąd krajowy nie mógłby rozpoznawać wniosków dotyczących ustalenia lub oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, co mogłoby spowodować wystąpienie poważnej i nieodwracalnej szkody dla porządku prawnego Unii oraz dla praw jednostek do skutecznego środka prawnego. Wreszcie okoliczność, że w następstwie stosowania zakwestionowanych przepisów krajowych z jednej strony sądy krajowe mogą zostać pozbawione, do czasu wydania ostatecznego wyroku, możliwości przeprowadzania weryfikacji spełniania przez sędziego lub sąd wymogów nieodłącznie związanych ze skuteczną ochroną prawną, a z drugiej strony do czasu ogłoszenia tego wyroku system odpowiedzialności dyscyplinarnej mógłby być wykorzystywany jako narzędzie kontroli politycznej treści orzeczeń sądowych, może zagrażać w tym okresie niezależności polskich sądów i w konsekwencji spowodować wystąpienie poważnej i nieodwracalnej szkody dla porządku prawnego Unii.

Po trzecie, wiceprezes rozważyła, czy za zarządzeniem wnioskowanych środków tymczasowych przemawia także wyważenie wchodzących w grę interesów. Wskazała ona, że nie przesądzając o zasadności twierdzenia Polski, zgodnie z którym zawieszenie skutków wydanych przez Izbę Dyscyplinarną uchwał o uchyleniu immunitetu sędziego może prowadzić do przedawnienia przestępstw popełnionych przez danych sędziów, należy stwierdzić, że to państwo członkowskie nie dostarczyło jakiegokolwiek wskazówki co do liczby uchwał, w przypadku których zawieszenie skutków mogłoby wywołać takie następstwa. Jednocześnie Polska nie przedstawiła żadnego konkretnego dowodu pozwalającego wykazać istnienie uchwał o uchyleniu immunitetu sędziego w celu pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej za dopuszczenie się gwałtu lub przemocy domowej, będących podstawą środków zarządzonych w celu ochrony ofiar tych przestępstw. Tym samym Polska nie wykazała istnienia ryzyka powstania szkody, do której się odnosi. Dodatkowo wiceprezes podkreśliła, że z uwagi na skutki związane z zasadą pierwszeństwa prawa Unii Polska nie może skutecznie powoływać się na sprzeczność między przepisami prawa krajowego, w tym rangi konstytucyjnej, a skutkami, jakie pociągałoby za sobą zastosowanie środka tymczasowego zarzązonego przez Trybunał, takiego jak zawieszenie stosowania przepisów krajowych, o których mowa w zarzucie pierwszym skargi co do istoty, ani na szkodę dla interesów tego państwa członkowskiego, która z powodu tej sprzeczności wynikłaby z wykonania takiego środka. Tak czy inaczej taka szkoda, nawet gdyby została wykazana, nie może przeważać nad ogólnym interesem Unii związanym z prawidłowym funkcjonowaniem jej porządku prawnego. Wiceprezes przypomniała, że wykonanie środka tymczasowego, którego przedmiotem jest zawieszenie stosowania przepisu krajowego, wiąże się z nałożeniem na państwo członkowskie obowiązku przywrócenia stanu prawnego istniejącego przed wejściem w życie tego przepisu, w związku z czym to państwo członkowskie jest zobowiązane, do czasu wydania ostatecznego wyroku, do stosowania przepisów uchylonych, zastąpionych lub zmienionych przepisami, których stosowanie należy zawiesić. Tak więc naruszenie prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i zasady pewności prawa, które zdaniem Polski wynikałoby z zawieszenia do czasu wydania ostatecznego wyroku stosowania zakwestionowanych przepisów krajowych nie może zostać wykazane. Wreszcie czasowa niemożność kwalifikowania jako przewinienia dyscyplinarnego, na

⁴ Postanowienie to stanowi w szczególności, że Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości.

podstawie zakwestionowanych przepisów, faktu dokonania przez sędziego w ramach jego działalności orzeczniczej kontroli poszanowania określonych w prawie Unii wymogów odnoszących się do niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy nie może spowodować powstania podnoszonej przez Polskę szkody.

UWAGA: Trybunał wyda wyrok co do istoty sprawy w terminie późniejszym. Postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych nie przesądza kwestii powództwa głównego.

UWAGA: Skarga o stwierdzenie uchybienia państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku.

Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) postanowienia jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793